

Column **Marianne Luyer**

DEMOCRATISCH ETHOS IN BESTUUR EN TOEZICHT

Bij democratisch ethos gaat het om waarden, normen en gedragingen die essentieel zijn voor een goed functionerende democratie. Dat geldt ook voor onze organisaties. We huldigen immers in ons land het Rijnlandse model dat gebaseerd is op democratische uitgangspunten. Ook in de politiek is het een actueel thema waar met name Henri Bontenbal, fractievoorzitter van het CDA, dit heeft ingebracht in de politiek beschouwingen. Het gaat hem erom dat we niet alleen kijken naar regels en richtlijnen, maar ook naar onze grondhouding, onze oprechte belangstelling voor de ander als het gaat om omgangsvormen en samenwerking.

Het betreft mijns inziens een belangrijk thema. We moeten niet blijven praten over protocollen, wetgeving, regels en codes, maar in gesprek gaan over de wijze waarop we met elkaar willen werken en willen omgaan. Dat noemen we ook wel de 'mores': het geheel van ongeschreven regels hoe we met elkaar omgaan. Formele regelgeving werkt alleen als we ze ook toepassen op de manier zoals ze bedoeld zijn. Als gedrag en regelgeving uit elkaar lopen, is het tijd om opnieuw om de tafel te gaan zitten.

Een aantal ontwikkelingen maken het wenselijk om dat gesprek opnieuw te agenderen. Nieuwe politieke partijen brengen andere opvattingen en visies mee, jongere generaties denken en doen anders dan de gevestigde orde, mensen met een niet-westerse achtergrond brengen hun eigen mensbeeld en maatschap-

pijvisie mee. Een boeiende tijd, met een grote mate van diversiteit. Dat biedt kansen, maar noopt ook tot het gesprek over onze omgangsvormen en bejegening.

Dat is lastig gezien de morele lading: gedrag, waarden en normen vormen met elkaar de cultuur waarin we leven. Als er nieuwkomers aantreden, zal je met elkaar in gesprek moeten gaan over waarden en normen, hun betekenis en toepassing. En niet alleen de pluriformiteit van perspectieven stelt eisen aan dit gesprek, maar ook de wens om het gesprek aan te gaan. Zeker in de politiek zien we tegenwoordig een nieuw fenomeen: domheid als politieke strategie, aldus Sander Schimmelpenninck. Een gefingeerde, vermeende domheid aanwenden om ruimte te creëren om je eigen gang te gaan. Geveinsde onkunde en onwil komen hier samen; geen fijne combinatie.

Doet dit fenomeen zich ook voor in onze maatschappelijke organisaties en bedrijven? Zeker! We maken immers deel uit van de samenleving. Alle veranderingen die maatschappelijk spelen, beïnvloeden ook werkwijzen intern van de werkvloer tot en met het toezicht. Daarom is het gesprek over de cultuur, de gewoontes, het verhaal over wie we zijn nu en in de toekomst ook van groot belang voor het bestuur en toezicht in organisaties en bedrijven.

Marianne Luyer is bestuursadviseur, kerndocent en moderator bij Avicenna, Public Academy en NR Governance.

